

1928 AUGUSZTUS

ERDÉSZETI LAPOK

LXVII. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

8. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1928. évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet.**

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnak.

(Telefon: Teréz 237—22.)

Meghívó

az Országos Erdészeti Egyesület 1928. évi rendes közgyűlésére

Az Országos Erdészeti Egyesület folyó évi közgyűlését szeptember hó 4-én Szombathelyen tartja meg és szeptember hó 5-én Kőszeg város erdejébe kirándulást rendez.

A közgyűlésnek és kirándulásnak napirendje a következő:

Szeptember hó 3-án (hétfőn) érkezés Szombathelyre, elszállásolás az otllévő rendezők útján. 9 órakor este ismerkedési est a Kovács-szálloda dísztermében (teríték ital nélkül 3.50 P).

Szeptember hó 4-én (kedden) reggel 8—10 óra között a város megtekintése kisebb csoportokban.

Dél előtt 10 órakor a közgyűlés megnyitása a vármegyeház nagytermében.

Tárgysorozat:

1. Jelentés az egyesületnek a legutóbbi közgyűlés óta kifejtett tevékenységéről.

2. 16 választmányi tag választása és pedig 15 tag 4 évre, 1 tag 3 évre.

Az igazgatóválasztmányból alapszabályszerűen kilépnek, de újra választhatók: Arató Gyula, Czillinger János, Fekete Zoltán, Kaán Károly, Kallivoda Andor, Kiss Ferenc, Mihalovics Sándor, Papp Béla, Prónay György báró, Ráduly János, Széchenyi Aladár gróf, Sipos Antal, Schmidt Károly, Tuzson János dr., Zügn Nándor.

Elhalálozás miatt megüresedett 1 hely.

3. Az 1927. évi zárszámadás és 1929. évi költségvetés tárgyalása.

4. A tagjárulékok új megállapítása.

5. Jelentés a Deák Ferenc-alapítvány kamataiból kiírt irodalmi pályázatokról.

6. Indítvány az 1929. évi közgyűlés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve.

7. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában.

Ilyenek az alapszabályok szerint a közgyűlést megelőző napig a titkári hivatalnál írásban benyújtandók. Jelen esetben azok augusztus hó 31-ig Budapestre, azontúl pedig dr. Hoffmann Gyula gazd. főtanácsos úr Szombathely, Malom-utca 7. címre küldendők.

A közgyűlés után közvetlenül Biró Zoltán ny. miniszteri tanácsos az erdőtörvény alapelveiről tart előadást, melyet vita követ. Biró Zoltánnak az erdőtörvény alapelveiről szóló előadói javaslatát az Erdészeti Lapok mostani és augusztusi lapszámaiban előre közöljük, hogy t. tagjainak módjában legyen a kérdéssel foglalkozni oly célból, hogy a vitában résztvehessenek.

A vitaelőadás után Szombathely város bankettje a Salaria-szálló nagytermében.

Délután 5 órakor a Vas megyei Gazdasági Egyesület fennállásnak ötvenedik évfordulója és a Szombathelyi Ipartestület új székházának felavatása alkalmából rendezett Országos mezőgazdasági és iparkiallítás megtekintése több csoportban.

Este 8 órakor vacsora a Kovács-szálloda dísztermében (teríték ital nélkül 3.50 P).

Szeptember 5-én reggel 7 óra 35 perckor induló vonattal utazás Kőszegre, ahonnan a város megtekintése után tanulmányi kirándulás a város felső erdeibe.

Ismertető és részletes program a helyszínén lesz szétosztva. Fél 11 óra körül pihenő a „Hét forrás“-nál. Innen a Zeigernyergen át a „Stajer-házak“-hoz, ahol Kőszeg város a kirándulókat vendégül látja. Majd Kőszegre visszatérve, a „Kőszegi Fenyőmagpergetőgyár“ megtekintése után visszautazás az esti vonatokkal Szombathelyre.

Este fél 10 órakor búcsúestély a Szent István-park kioszkjában (teríték ital nélkül 3.50).

Szeptember 6-án a reggeli vonatokkal szétoszlás Szombathely állomásról.

Van szerencsénk az Országos Erdészeti Egyesület t. tagjait felkérni, hogy közgyűlésünkön és a vele kapcsolatos kirándulásunkon minél számosabban résztvenni szíveskedjenek.

Budapest, 1928 július havában.

Az elnökség.

*

Ezzel a meghívóval kapcsolatosan felkérjük a t. tagtárs urakat, hogy részvételi szándékukat bezárólag augusztus hó 22-ig, lehetőleg azonban már korábban dr. Hoffmann Gyula gazd. főtanácsos úrnak (Szombathely, Malom-utca 7.) bejelenteni s egyidejűleg postautalványon oda 15 P-t beküldeni szíveskedjenek. Ebből az összegből fedeztetnek egyebekben kívül a 3-iki és 4-iki vacsorák (ital nélkül) és a kőszegi kirándulás vasúti költségei.

Az esetleg fennmaradó összeg a Főiskolai Segélyző Egyesület javára fog átadatni.

Legcélszerűbb a bejelentést magán a postautalvány szelvényén eszközölni, amelyen a Szombathelyre érkezés ideje, valamint az elszállásolás iránti kívánságok (kedvezményes

szállodai szoba, közös elszállásolás) jelzendők, amelyek a lehetőség szerint figyelembe lesznek véve. Aki elszállásolásáról maga gondoskodik (pl. rokonoknál, ismerősöknél), azt is jelezni szíveskedjék.

Azokat a t. tagtárs urakat, akik a MÁV vagy a DSzA vasútvonalain más alapon nem birnak igényvel menetdíjkezdvezményre, felkérjük, hogy kedvezményes menetjegy váltására jogosító igazolvány iránt külön levelezőlapon az OEE titkári hivatalához szíveskedjenek fordulni.

Olvasható névaláírást és pontos cím közlését kérjük.

Az esetleg szükségesnek látszó további felvilágosításokat a helyszínén fogjuk közölni.

Budapest, 1928 július havában.

A titkári hivatal.

Előadói javaslat az erdőtörvény alapelveiről

Írta: Biró Zoltán.

(Befejező közlemény.)

S itt felvetődik újból egy sokat vitatott kérdés: megtartuk-e a feltétlen és nem feltétlen erdőtalaj megkülönböztetését?

Véleményem szerint a törvény rendelkezései nem lehetnek minden talajra nézve egyformák.

A véderdőnél, futóhomoknál, feltétlen erdőtalajnál a közérdek azt kívánja, hogy az erdő *ott* maradjon meg, ahol van; a köz érdeke az, hogy a talaj, illetve a termőképesség védelmét szolgálja az erdő.

Ezzel szemben a mezőgazdasági célokra is alkalmas talajokon álló erdők fennmaradásához azért ragaszkodunk, hogy az erdősültségi arány az országban ne változzék s az erdők területe összhangban álljon a szükségletek ellátása, éghajlati hatások stb. szempontjából hozzáfűződő érdekekkel. Ebből a szempontból mindegy, hogy az erdő mai helyén

áll-e, vagy 2—3 kilométerrel távolabb; a földolog az, hogy *annyi* erdőnk maradjon, amennyi van.

Amíg az elsőknél meg *kell* kötni a gazdálkodás szabadságát, a másodiknál *nem szabad* azt korlátozni. Egyébként is, a váltógazdaság úgy a mezőgazdaságra, mint az erdőre is hasznos lesz.

Abszolút irtási tilalmat egyikre sem lehet kimondani, mert az ilyen korlátokat a mai gazdasági élet nem tűri.

Míg azonban a nem feltétlen erdőtalajnak a használatát az irtás után *teljesen felesleges* korlátozni, addig a másik három talajminőségét *feltétlenül szükséges* megszabni és a kikötések betartását ellenőrizni.

Végül itt van a törpebirtokok kérdése.

A véderdőt és feltétlen talajon álló erdőt feltétlenül fenn kell tartani, sőt abban rendszeresen gazdálkodni. Az öt holdon aluli mezőgazdasági művelésre is alkalmas talajon álló erdőkre legalább is kérdéses, hogy célszerű-e kimondani a fenntartási kényszert.

Látnivaló, hogy a törvény rendelkezései nem lehetnek egyformák a különböző talajminőségekre.

Nem tudom ezért belátni, miért kellene a minőség megjelölését az intézkedések meghatározásánál mindenütt rejtlemes körülírásokkal pótolni.

Az eddigi rendelkezések hibája nem az volt, hogy a nem feltétlen erdőtalajt megkülönböztette, de az, hogy ennek a kiirtását teljesen szabaddá tette!

Ezen pedig az új törvénynek módjában lesz segíteni.

Természetes dolog, hogy a változott viszonyok, a megváltoztatandó munkakör fokozottabb mértékben igénylik a szakszerű vezetést és ellenőrzést s itt kapcsolódik az erdők fenntartásához elválaszthatatlanul hozzá a kezelés és adminisztráció kérdése.

Ezeket a tervezet az első cím II. (Az erdők kezeléséről általában) és III. (Az erdők állami kezeléséről) fejezeteiben tárgyalja.

Az üzemtervszerű gazdálkodási kényszernek természetes folyományaként a javaslat is csak a kötött forgalmú ingatlanokra mondja ki a szakértő erdőtiszt-tartási kényszert.

Az általános üzemtervkényszernek pedig természetes folyományaként kell, hogy jelentkezék a szakértői kezelés általános kényszere is.

Részletesen kell ezért ezzel a kérdéssel is foglalkoznunk, mert kétségtelen, hogy az erdők jókarban tartásának egyik elengedhetetlen feltétele a hozzáértő irányítás a gazdálkodásban.

Kétfelé oszthatjuk a teendőket ebből a szempontból.

Az egyik csoport magával a fenntartással függ össze, feltétlen állami ellenőrzésre szorul, még abban az esetben is, ha a birtokosnak saját erdőtisztje van.

A másik csoport kifejezetten gazdálkodási ténykedés, ahol a szakértő kezelésnek már a „ma“ jövedelmeiben is mutatkoznak a gazdasági előnyei.

Az első csoportba tartozó teendők az államra rónak gondos felügyeleti kötelezettséget. Ennek következménye azután igen sok esetben a gazdálkodásba vagy egyéb teendőkhöz való beavatkozás, ami úgyszólván mindig kellemetlen, legtöbbször drága is. Ezeknek a teendőknek az ellátása annál könnyebb, annál simább, annál olcsóbb lesz, minél több helyütt alkalmaz a magángazdaság szakértő erdőtisztet. Így elkerülhető lesz az az igen gyakori eset, hogy jóindulatú, de hozzáértés nélkül keresztülvitt intézkedések vonjanak maguk után terhes, sőt esetleg kellemetlen állami beavatkozást.

A legnagyobb akadály itt a szakértő kezelés költségeiben rejlik.

A kisebb erdőbirtokok, különösen ha állományaik nincsenek a legjobb karban, az evvel járó költségeket nem bírják el.

Ezen a nehézségen segített az 1898. évi XIX. t.-c. az állami kezelés behozatalával.

Mivel azonban ez a kezelés tulajdonképen ugyanazokat az ellenőrzési teendőket is hivatva volt ellátni, amiket az 1879. évi XXXI. t.-c. alapján szervezett erdőfelügyelőségek, igen sokszor vezetett a kettős adminisztráció surlódásokra s olyan hosszadalmas elintézésre, aminek csak az ügy vallotta kárát. Ezen az állapoton tehát mielőbb változtatni kellett.

A két szolgálati ágazat összevonását és a teendők egységesítését már ez a javaslat is tervbe vette, úgy azonban, hogy az állami erdőhivatalok megszüntetésével az erdőfelügyelőség-

geket kívánta szaporítani, s az erdőgondnokságokat ezeknek alárendelve, az amúgy is közös célt szolgáló intézkedések jogát kerületenkint egy kézbe összpontosította.

Ezzel szemben az időközben életbelépett 1923. évi XVIII. t.-c. a közös adminisztrációba bevonta az állami erdők adminisztrációját is s ezenfelül közbeiktatott fórumnak az erdőigazgatóságokat szervezte.

Az államkinestári erdők adminisztrációjának ide történt bekapcsolása teljesen elhibázott dolog, amit már maga a végrehajtás is belátott, amikor az olyan erdőigazgatóságoknál, ahol államkinestári birtokok is vannak, külön helyettest rendelt az erdőigazgató mellé ezekre az ügyekre vonatkozólag.

A két szolgálati ágazat természetete, teendői, hivatása annyira eltérők, hogy a kinestári adminisztráció újból való elkülönítése aligha késhetik sokáig.

Az erdőigazgatóság, mint közbeeső fórum, véleményem szerint felesleges, mert ezek helyett több felügyelőségre és sokkal több erdőhivatalra (azelőtt erdőgondnokság) van ma szükség.

Adatokkal kívánok bizonyítani.

A törvény életbeléptetése alkalmával az eredeti végrehajtási rendeletben tervezett 105 erdőhivatal helyett 82 erdőhivaltalt szerveztek.

Ezekből 14 kinestári erdőhivatal, amelyek legfeljebb néhány a kerületükbe teljesen beékelte kisebb magánerdő felügyeletét látják el, 4 erdőhivatal a Debrecen thj. város erdeit gondozza, 1 a főiskolai, 1 az erdőgazdasági szakiskolai tanulmányi erdőt.

Pontos adatot a kerületekre, sajnos, nem kaptam, ezért 100.000 kat. holdat számolok ennek a 20 erdőhivatalnak a kerületeire.

Kereken 1,940.000 kat. hold marad tehát a többi 62 erdőhivatalra, vagyis hivatali kerületenkint átlag 31.000 kat. hold

Mivel azonban az erdőhivatalok megszervezésénél az Alföld fásítása körül felmerülő igen sok összeírási stb. teendőt is figyelembe vették, a valóság adatai még másként festenek.

Idézek néhány példát:

Zala vármegye összes erdőterülete 218.640 kat. hold. Állami kezelésben van 441 birtokosnak 21.457 kat. holdnyi erdeje. Az erdőhivatalok száma: 4. Esik egy erdőhivatalra 110 állami kezelésbe vett birtok 5351 kat. holdnyi területtel és 49.400 kat. hold egyéb erdőbirtok felügyelete.

Veszprém vármegye összes erdőterülete = 130.308 kat. hold. Állami kezelésben van 197 birtokosnak 12.496 kat. hold erdeje. Az erdőhivatalok száma: 3. Esik egy erdőhivatalra 66 birtokosnak 4156 kat. hold erdeje, mint állami kezelésbe vett birtok és 38.300 kat. hold egyéb erdő felügyelete.

Somogy vármegye erdőterülete 202.853 kat. hold. Állami kezelésben van 297 birtok 18.179 kat. hold területtel. Erdőhivatalok száma: 4. Esik egy erdőhivatalra 74 állami kezelésben levő birtok 4545 kat. hold területtel és 46.150 kat. hold magánerdő felügyelete.

Nógrád és Hont vármegyék összes erdőterülete 143.195 kat. hold. Állami kezelésben van 220 birtokosnak 11.383 kat. hold erdeje. Erdőhivatalok száma: 3. Esik egy erdőhivatalra 73 állami kezelésbe vett birtok 3794 kat. hold területtel s ezenkívül 44.000 kat. hold egyéb erdő felügyelete.

Nem részletezek tovább. Ez a négy megye körülbelül 35 %-át teszi ki összes erdeinknek.

Felteszem a kérdést, lehet-e ott nem intenzív, de számottevő felügyeletről beszélni, ahol a hivatalfőnöknek (ezelőtt erdőgondnok) évente 66—110 birtokon kell a használatokat, erdősítéseket kijelölni, ellenőrizni, ugyanannyi birtok vagyonsfelügyeleti ügyeibe befolyjni, évente 7—10 üzemátvizsgálást elkészíteni, árverési feltételeket, részletes becsléseket készíteni, árvrések eredményeit ellenőrizni stb.? Mi marad a 38.000—50.000 kat. hold magánerdőre?

S ha még hozzávesszük, hogy pl. van olyan erdőhivatal, amelyiknek a kerületébe 2 teljes járás és még 92 község esik Zalának meglehetősen erdőben gazdag részén, azt hiszem kétséget kizáróan megállapíthatjuk, hogy a mai állapot tarthatatlan, az ellenőrzés és felügyelet elégtelen.

A Tomasovszky-féle statisztikai összeállítás szerint 52.674 erdőbirtok van Csonka-Magyarország területén. A 62 erdőhivatal mindegyikére átlag 850 erdőbirtok esik. A való-

ságban azonban az Alföldön elhelyezett erdőhivataloknál a birtokok száma sokkal kisebb, ellenben Dunántúl és az Északi-Dombvidéken az 1000-et jóval meghaladja.

Pedig amíg 1917-ben (az állami és közalapítványi erdőket is beszámítva) az összes erdőterület 45.1%-án állami erdőtisztek, 19.5%-án képesített magánerdőtisztek látták el a kezelést és irányítás teendőit s csak 35.4% nem volt szakképzett erdőtiszt tartására kötelezhető, addig ma állami erdőtisztek az erdőknek 19.3%-án, képesített magánerdőtisztek 32%-án látják el a kezelést, míg 48.7% okleveles erdőtiszt tartására nem kötelezhető.

Szabad-e ennek tovább is így maradnia?

Itt a legnagyobb akadályt az képeznék, hogy a kisebb erdőbirtokok rendszeres gazdálkodásra nem alkalmasak, illetőleg az erdőtisztartás költségeit nem bírják el.

Az a területhátár, amelyiken belül, ha nem is tartamosan, de bizonyos rendszerességgel gazdálkodni lehet, jelentékenyen lejjebb szállott, mert megmaradt erdeink majdnem kivétel nélkül könnyebben hozzáférhető és lakottabb helyeken vannak.

Vagy lehet kétségbevonni azt, hogy a 15—20 holdas sík vagy dombvidéki erdővel már lehet bizonyos mértékű rendszeres gazdaságot üzni?

Birtokstatisztikánk, amelyik ebből a szempontból megfelelő adatot szolgáltatna, nincsen, de az 1925. évi gazdacímtárból kiemeltem azokat a 100 kat. holdnál nagyobb erdőbirtokokat, amelyek 500 holdnál nagyobb birtok tartozékát képezik.

Ezek aránya a következő:

			Összes erdőterületük
a	20.000 k. holdnál nagyobb erdőbirtokok száma	12	430.488 k. hold
a	10.000—20.000 k. holdas	17	216.913 k. hold
az	5.000—10.000 „ „	27	182.941 k. hold
az	1.000—5.000 „ „	172	404.917 k. hold
az	501—1.000 „ „	181	128.527 k. hold
a	100—500 „ „	565	142.429 k. hold
	Összesen	974	1.506.215 k. hold

Az összesen 2495, egyenkint 500 kat. holdnál nagyobb birtokból 572 birtokhoz egyáltalán nem tartozik erdő, míg

949 birtok olyan, hogy belőle 1—99 kat. hold területet erdő foglal el.

Véleményem szerint az előbb felsorolt 1,506.215 kat. hold erdő, ami összes erdőterületünknek 75%-át teszi ki, minden nehézség nélkül alkalmas rendszeres gazdálkodásra is.

De ezenkívül még legalább 12—18%-ra becsülöm azokat a kisebb erdőterületeket, amelyek, ha nem is tartamos, de rendszeres gazdálkodásra alkalmasak.

A gazdacímár csak azokat az erdőbirtokokat tartalmazza, amelyekhez mezőgazdasági ingatlan is tartozik s amelyeknek összes területe az 500 kat. holdat meghaladja.

Kétségtelen, hogy lesznek olyan birtokok és elég nagy számban, amelyeknek összes területe nincs 500 kat. hold, ellenben erdőterületük a 100 kat. holdat meghaladja, mert a 8265, egyenkint 100—500 kat. holdas birtokhoz 193.436 kat. hold erdő tartozik.

Egyébként pedig a területnagyság már eddigi törvénykezésünk előtt sem volt túlságos mértékben akadály.

Hiszen az állami kezelésbe vett 2957 birtok összes területe 192.152 kat. hold az átlag, tehát birtokonként 65 kat. hold. Sőt ha Debrecen, Szeged, Esztergom városok valamint a Tompa—Csikeria—kelebiai birtokosság erdeit levonom, a megmaradó 152.074 kat. hold 2953 birtokra oszlik s az átlag 51.5 kat. holdra esik vissza.

Mivel pedig az állami kezelésbe vett erdők között elég szép számmal vannak 100 kat. holdon felüli területek is, nem sokat hibázunk, ha 2500—2600-ra tesszük a számát és 100.000 kat. holdra a területét azoknak a 100 kat. holdnál kisebb erdőknek, amelyek már ma is üzemtervi kényszer alatt állanak.

A 100 holdon aluli területnagyság tehát nem lehet akadály a üzemtervi kényszernek.

Ellenben a kezelési költség igen, ha a kezelést úgy értelmezzük, hogy az az értékesítésnél való segédkezésre, a használatok részletes felvételére, vagyonfelügyeleti ügyekre is kiterjed, továbbá akkor, ha az üzemtervtől egyidejűleg a tartamoságot, vagy a hozadékoknak legalább hosszú időre előre leendő szabályozását kívánjuk.

Csakhogy mindezekre az apró magánerdőknél az állami felügyelet szempontjából sincsen szükség.

Ha az állami erdőfelügyelet személyzetét (értem alatta mindig az előbbi erdőgondnokságok, most erdőhivatalokét) felemelik annyira, amennyire az elengedhetetlen felügyelet szempontjából szükséges, az apróbirtokok tisztii ellátásának kérdése is megoldásra jut.

Az az igazán csekély irányítás, ami ezeknél feltétlenül szükséges, alig több valamivel a felügyeletnél s ezt az államnak nemcsak el lehet, de a köz érdekében el kell látnia, ha nem akarjuk azt, hogy ezek az egyenként kisterületű, de összeségükben 100.000 holdakra menő erdők elpusztuljanak.

Hátra van azonkívül a közép- és a nagybirtok kérdése.

A gazdatiszti nyugdíjtörvény legutóbb benyújtott tervezete bizonyos területhatár mellett már kötelezővé kívánja tenni a szakértő gazdatiszt tartását.

Ha indokolt ez a mezőgazdaságnál, mennyivel indokoltabb az erdőgazdaságnál, nemcsak azért, mert az ehhez szükséges ismereteknek sokkal kisebb része ment át a köztudatba, de azért is, mert az itt elkövetett hibák hosszú időre kiható s igen nehezen helyrehozható károkat okoznak.

Ha — eltérve a tervezet rendelkezéseitől (30. §. 3. bek.) — nem megtiltjuk, de kifejezetten megkönnyítjük, hogy több birtokos egyesülhessen közös erdőtiszt tartására, ez a kérdés is megoldható s nemcsak a birtokosokra nézve lesz előnyös, de az állami felügyeletet is megkönnyíti.

Mert legyünk tisztában azzal, az erdőtiszt tartás sok olyan jövedelmi lehetőségre fog módot nyújtani a birtokosnak, ami egyébként észébe sem jutna, még pedig anélkül, hogy a használatok gyakorlásánál ki lenne téve a törvénybe ütközés mindig kellemetlen lehetőségeinek.

Itt tehát a tisztii személyzet tartásánál a kérdés kettős, meg kell oldani az állami erdőfelügyelet kérdését, de meg kell oldani a nagyobb magánerdők tisztii ellátását is.

A másik égető kérdés az altisztii kérdés.

Kétségtelen, hogy az állami kezelésnél igen sok olyan teendő merül fel, (amire különben a kopárok fásításánál még egyszer visszatérünk), ahol az erdőtiszt közreműködésére

számítani már csak az irányításnál lehet, ellenben a keresztülvitelnél szükséges közvetlen vezetés mégis kíván kisebbfokú szakismeretet.

Az úgynevezett műszaki segédszolgálat teendői ezek.

Nem azonban csak a védelem teendőivel, de ott, ahol az erdő nagyobb terjedelmű, jórészt avval is egyesíthetők.

A javaslat az eddig is fennállott vármegyei, illetőleg járási erdőöri intézmény fentartásával kívánja ezt a kérdést továbbra is megoldani.

Ismét félintézkedés, különösen akkor, ha a kopárfásítás és alföldi erdőtelepítés kérdését is igazán meg akarjuk fogni.

Jól tudom, hogy az államosítás végleges megoldásának ma még trianoni akadályai is van. Egészséges, teljes és rendszeres azonban enélkül az adminisztráció nem lesz s különösen a kopárfásítás és alföldi erdőtelepítés kérdése gyökeresen meg sem oldható.

A kezelés kérdését illetőleg tehát három pontba foghatjuk össze a teendőket:

1. a volt erdőfelügyelői és állami erdőhivatali intézmény egyesítése vármegyénként egy-egy önálló és a közigazgatásba szervesen bekapcsolt erdőfelügyelőséggel és megfelelő számú erdőhivatallal (erdőgondnokság);

2. a műszaki segédszolgálat államosítása, ami azonban a védelmi teendőket nem foglalná magában;

3. megállapított területnagyság (pl. 2000 kat. hold) mellett kötelező erdőtisztartás, amely célra a 100 kat. holdnál nagyobb erdőbirtokosok egyesülhetnek is, de azzal a kikötéssel, hogy egy erdőtisztre 4000 kat. holdnál több terület ügyeinek intézése nem bízható.

Aki az erdőtiszt tartási jogával nem él, vagy nem tud élni, annak a birtokán lássa el az irányítás teendőit az állam valamely minimális díjazás ellenében.

Természetes dolog, hogy ez az ellátás a magánerdőknél csupán a fentartás kérdéseire terjedne ki. Aki az egyéb teendők ellátását is kívánná az állami adminisztrációtól, annak mindig módjában volna erre vonatkozólag külön megállapodni.

Egyébként a járulékot a földadó bizonyos százalékában lehetne maximálni. Az 50 holdon aluli birtokokat és a kopár területeket pedig véglegesen fel kellene menteni a járulékok fizetése alól, amire különben a javaslat 428. §-a bizonyos mértékig módot is nyújt.

Magát az üzemtervek összeállítását, azok kellékeit és jóváhagyását is erősen egyszerűsíteni kellene.

Semmi értelme sincs már ma sem annak, hogy egy 5—6 holdas egyházi vagy úrbéres erdő üzemrendezési ügye négy fórumot járjon meg.

Az erdőfelügyelők megfelelő kiválasztására, a személyes felelősség előtérbehelyezése mellett semmi akadályát nem láthatjuk annak, hogy az 500 kat. holdnál kisebb erdők gazdasági terveit az erdőfelügyelő referálása alapján a közig. bizottság, a 100 holdnál kisebbekét az erdőhivatal előterjesztése alapján az erdőfelügyelőség hagyja jóvá.

Az esetleges eltérések vagy módosítások engedélyezése szintén a jóváhagyó hatóság hatáskörébe tarthatnák, ami az eljárást nemcsak egyszerűbbé, de hasonlíthatatlanul gyorsabbá is tenné.

A főbb irányelvek megszabása, a nagyobb kérdések elbírálása tartoznék csak a minisztérium hatáskörébe, amivel az egységességet biztosítani lehetne.

Az erdők védelméről szóló VII. fejezet az erdők fentartásával kapcsolatos és az erdők használatánál már említett kívánalmakon kívül az erdőnek idegenek károsításai és elemi csapások (tűz, rovarok, élsdi növények, túlságos vadállomány) ellen való megvédését írja kötelezőleg elő.

Az intézkedések nagy része azonos a régi erdőtörvény idevágó rendelkezéseivel. Újítás lenne az, hogy a túlságosan elszaporodott vadállomány ellen való védekezést is kötelezővé teszi és hogy a birtokos kötelezettségeinek pontosabb megállapításával szűkebbre határolja el azt a területet, amelyen belül az erdőbirtokos erdőrendészeti úton felelőssé tehető.

Teljesen újak a javaslatban az első cím VIII—X. fejezetei, melyek közül a VIII. Az erdők tulajdonjogának átruházásáról, a IX. Az erdők feldarabolásáról, a X. Az állam elővásárlási és kisajátítási jogáról szól.

Ez a három fejezet tehát a tulajdonképeni erdészeti birtokpolitika.

A VIII. fejezet igen részletesen írja körül az eladó kötelezettségeit arra az esetre, ha erdejét elidegeníteni akarja.

A tíz elég hosszú § (99—108. §.) célja egyfelől az, hogy a jóhízemű vásárlókat az erdőrendészeti áthágástól, feltétlen erdőtalajoknak mezőgazdasági célokra való megvásárlásától stb. megóvja, másrésről pedig a korlátolt forgalmi erdők eladásának jóváhagyáshoz való kötésével az is, hogy az üzemtervi gazdálkodásra kötelezett erdők állományát védje.

Amilyen bonyolódott a kijelölési eljárás és a különböző kötelezettségek megállapítása, épen olyan bonyolultak az itt az eladóra hárított kötelezettségek, amik igen alkalmasak arra, hogy az erdők forgalomképességét erősen csökkentsék.

Az egész fejezet erősen összezsugorodik abban az esetben, ha az üzemtervi kényszert állandósítjuk és ha előírjuk azt a kötelezettséget, hogy a véderdőminőséget vagy a beerdősítendő kopár területté való minősítést, valamint a használati korlátozásokat telekkönyvileg is hivatalból fel kell jegyeztetni vagy bekebeleztetni.

Akárhogyan elemezzük ugyanis a kérdést, ezek a kötelezettségek kifejezetten az ingatlannal járó terhek, vagy közérdekű korlátozások, melyeknek fennállását a tulajdonjogi változásokra való tekintet nélkül biztosítani kell.

Sőt biztosítani kell azokat még az előbb jogot szerzett hitelvezők vagy vásárlókkal szemben is.

Ugyanazt az elsőbbséget kell tehát ezeknek a korlátozásoknak biztosítani, amit az adóterhek élveznek minden más teherrel szemben.

A legteljesebb jogbiztonságot ez a megoldás nyujtaná s ez lenne a legegyszerűbb megoldás is.

Mert az erdők legnagyobb részénél a bejegyzés nem állana másból, mint hogy a „birtoktesthez tartozó erdők használatát a számú rendelkezéssel jóváhagyott üzemterv (jegyzőkönyvi megállapodás, kopárfásítási terv stb.) szabályozza“.

Jóval mélyebben nyúlnak bele a magánjogokba a IX. és X. fejezetek, amelyek az erdők feldarabolásáról, valamint az állam kisajátítási és elővásárlási jogáról szólnak.

A feldarabolást a tervezet — a végleges kiirtásra már engedélyezett erdőkön kívül — végeredményében miniszteri jóváhagyástól teszi függővé, mert bár a közigazgatási bizottság hatáskörébe utalja az engedélyezést, a megadott engedélyeket a F. M.-hez kell a vételi szerződéstervezettel együtt felterjeszteni s a miniszternek joga van 30 napon belül változtatásokat elrendelni vagy a felosztási kérelmet elutasítani.

A közigazgatási bizottság elutasító határozata ellen a F. M.-hez lehet fellebbezni.

Egyébként a fejezet előírja (112. §.), hogy a felosztás határvonalainak lehetőleg símulniok kell a természetes határvonalakhoz, hogy az egyes részeknek önálló gazdálkodásra alkalmas egységeknek kell lenniök, hogy a hozzájáró utakról gondoskodni kell.

Ezek mind olyan rendelkezések, amelyeknek közérdekű és szükséges voltához kétség nem fér.

Engedélyhez köti a feldarabolást a tervezet még az esetben is, ha örökösök, hagyományosok vagy részes felek kívánják a vagyont maguk között felosztani.

Kétségtelen, hogy az előbb említett közérdekű szempontok figyelembevételére ily esetben is szükséges s így az engedély megkövetelésével szemben kifogást emelni nem lehet.

A javaslat azonban ily esetben kötelezi a tulajdonostársakat (117. §.), hogy a felosztási tervben jelöljék meg azt az árat, „amelyet az érdekeltek a darabokért és az egész erdőért kérnek arra az esetre, ha azokat az állam megvenni vagy kisajátítani akarná (119—120. §.)“.

A 10. fejezet itt hivatkozott két §-a (119. és 120. §.) azután nemcsak elővételi jogot biztosít az állam részére (119. §.), hanem, ha a miniszter a felajánlott árat nem találja elfogadhatónak, elrendelheti a kisajátítást is akár az egész erdőre, akár annak egyes részeire. (120. §. 5. pont és utolsóelőtti bekezdés.)

A 120. §. ezenkívül meg négy esetben kíván kisajátítási jogot biztosítani az állam részére és pedig olyan erdőre:

„1. amely szakoktatási, kísérletezési vagy tudományos célokra szükséges,

2. amelyhez történelmi emlékek fűződnek, vagy amely

természeti ritkaságokat foglal magában vagy egészben is természeti ritkaságok jelentőségével bír;

3. amelyre közegészségügyi szempontból fontos fürdő és éghajli gyógyhelyek létesítése, állandósítása vagy fejlesztése végett van szükség;

4. amelynek tulajdonosa a köteles erdősítéseknek törvényes határidőben való sikeres végrehajtását nagyobb területen ismételten elmulasztotta vagy az erdőben ismételten nagyobb terjedelmű erdőirtást foganatosított vagy engedett meg másoknak engedély nélkül vagy mesterséges úton létesített és természetes úton keletkezett erdősítéseket és használati értékkel még nem bíró fiatalosokat nagyobb területen ismételten megsemmisített vagy mások által megsemmisíteni engedett, holott ilyen mulasztásokért vagy tiltott cselekményekért erdőrendészeti úton már egyszernél többször büntetve volt.“

„A kisajátítási jogot az erdőfelügyelőség és a közigazgatási bizottság meghallgatásával a földművelésügyi miniszter adja meg.“

A kisajátítási eseteket három csoportba oszthatjuk:

1. a felosztás esetén való kisajátítás, amelyre nézve a törvénytervezet — a túl magas felajánlási árat kivéve — semmi indokot nem említ a kisajátítás elrendelésének előfeltétele gyanánt;

2. az előbb 1., 2. és 3. alatt idézett esetek, amikor a kisajátítás közérdekű célok érdekében történik és

3. az előbb 4. alatt felsorolt esetek, amikor a kisajátítás kifejezetten megtorló intézkedés.

Vegyük először az első esetet.

Az indokolásból megállapíthatjuk, hogy ennek az intézkedésnek a révén az állam kifejezetten bele akar avatkozni az erdők birtoklásába s megakadályozni kívánja azok túlságos kicsi, önálló gazdaságra nem alkalmas egységekre leendő felaprózását, azoknak gyenge kezekre jutását, végül a kötött forgalmú birtokok apadását.

A három cél közül a legutolsó, ha az üzemtervkényszert általánosítjuk, elesik; a másik kettő tényleg annyira közérdekű, hogy végső eszközként a kisajátítást is számításba kell venni.

Nem látom azonban semmi akadályát annak, hogy a célt is megjelöljük a törvényben.

Hiszen emellett a megoldás mellett ki lehet sajátítani minden külön indokolás nélkül a 4—5000 kat. holdas vagy ennél nagyobb erdőbirtokot is, ha azt — mondjuk — két örökös maguk között megosztani kívánja.

Viszont másrésről a közös birtoklás olyan birtokos társak között, akiket teljesen ellentétes célok vezetnek, egyáltalán nem ideális és kívánatos állapot. Ha tehát ilyen esetben a megosztást meg kell akadályozni, véleményem szerint biztosítani kell a jogot bármelyik fél részére, hogy a maga részének a kisajátítását követelhesse.

A megoldás nem is áll példa nélkül törvényhozásunkban.

Hiszen az osztott tulajdonjogú telkeknél akárhány esetet tudunk, ahol a bíróság egyik felet a másik fél jogosultságának vagy részének megváltoztatására kötelezte.

Igaz, hogy a törvény bizonyos mértékig módot nyújt rá, hogy a feleket a „birtokosság“-gá való szervezkedésre kényszerítsék, de ezeknek az adminisztrációja is ilyen esetben nehézkes, kellemetlen és drága!

Vegyük most a második esetet, amikor a terület tudományos stb. célokra szükséges.

Hogy ezek a célok kisajátítás nélkül is elérhetők, arra az élet ad elég példát.

A soproni főiskola, az esztergomi szakiskola tanulmányi erdei ma is az illető városok tulajdonában vannak s minden nehézség nélkül sikerült ezeket a szakoktatás céljaira megszerezni.

Akárhány magánbirtokot tudok, amelyeknek területén a kísérleti állomás tudományos kísérletezéseket folytat s a birtokok nem csak tűrik, de mindenben támogatják az állomást.

Csak végső eszköz gyanánt tartom ezekre a célokra megengedhetőnek a kisajátítást, ha a birtokos a területeknek a cél érdekében való használatát egyáltalán nem, vagy csak teljesíthetetlen feltételek mellett volna hajlandó megengedni.

Végül a harmadik eset, amikor a kisajátítás mint végső eszköz szerepel a terület termőképességének és használhatóságának biztosításánál.

Mivel azonban csak kifejezett rosszakarattal mellet fordulhatnak elő az erre az esetre előírt előfeltételek, olyan szándékoság mellett, amit teljesen beszámítható, józan emberről alig lehet feltenni, azt hiszem a birtok zár alá és állami kezelésbe vételével is meg lehetne a kérdést oldani, ami a várományosokra, leszármazókra legtöbb esetben előnyösebb lenne, mint a kisajátítás.

S itt kell, hogy rátérjek ennek a résznek, véleményem szerint legnagyobb hiányára.

Ugyanaz a fórum, amelyik a cél érdekében igényli a területet, adja meg egyúttal saját magának a kisajátítási jogot.

Még pedig adminisztratív, politikai fórum akkor, amikor az intézkedésnek kifejezetten politikai célja van.

Azt hiszem a birtokreform-törvényen kívül nincs törvényünk, amely ilyen mélyen nyúlna bele a tulajdonjogba.

S bár ott kifejezetten politikai célja volt az egész törvénynek, mégis a jogokat, az előfeltételeket magában a törvényben szigorúan körvonalazták s a végrehajtást külön, független bírósági szervre bízták.

Lehet-e és indokolt-e az erdőgazdasággal szemben ilyen korlátlan hatalmat törvényhozásilag a politikai hatóságok kezébe adni?

Véleményem szerint nem és pedig annál kevésbé, mert az indokolásban foglalt birtokpolitikával ma már nem lehet egyetérteni.

Az indokolás 25. és 26. oldalán foglaltak majdnem kifejezett megisméltései a Beksics-féle politika álapelveinek, mely a kötött birtokoknak az alsóbb részokról a Felvidékre való áttelepítését tűzte ki célul.

Pedig mai síksági és alacsony-dombvidéki erdeink számottevő része tisztán azért maradt erdő, mert kötött birtok volt s alig hiszem, hogy ma akadna komoly politikus, aki ezt a kevés erdönket is halálra kívánná ítélni. Ezt a politikát fenntartani egyáltalán nem kívánatos.

A kisajátításnak, mint végső eszköznek az elrendelése vagy engedélyezése pedig véleményem szerint nem maradhat a politikai hatóság kezében.

Ezek után áttérhetünk a második cím tárgyalására, amely „a kopár területek beerdősítéséről“ szól.

Az eddig több törvényben foglalt s egymástól sok tekintetben eltérő intézkedések egységesítése céljából a tervezet kiterjeszti a kopár terület meghatározását, illetőleg a javaslat hatályát minden olyan területre, melynek termőtalaja veszélyeztetve van.

Ez az egységesítés feltétlenül szükséges.

Hiszen talán elég lesz rámutatni arra, mennyi kopárosodásnak induló legelőhöz nem lehetett hozzányúlni, mivel az erdőtörvény hatálya rájuk nem terjedt ki.

A kiterjesztésnek természetes következménye a javaslatnak az az igen helyes rendelkezése, amelyekkel a mezőgazdasági művelés megváltoztatását vagy korlátozását is felveszi a javítás módozatai közé.

Ugyancsak helyeselni lehet azt a rendelkezést is, amelyik a hatóságnak módot nyújt arra, hogy szükség esetén a megjavítandó kopár területtel szomszédos ingatlanok használatát is szabályozhassa.

Maga az indokolás megállapítja, hogy a régi törvény alapján, amelyik az erdősítést a tulajdonosok, illetőleg érdekeltek kérelmétől tette függővé, egyetlen ú. n. kopárfásítási társulat sem alakult meg.

Igen helyesen rendeli el ezért a tervezet a kopár területek kötelező befásítását, illetőleg más eszközökkel való megjavítását, valamint ott, ahol erre szükség van, a kötelező társulást.

A további rendelkezésekhez már szó fér.

Ezek a rendelkezések olyanok, amelyeket jórészt az Alföld fásításáról szóló 1923. évi XIX. t.-e. is átvett.

Mivel az új törvény keretébe az erre vonatkozó intézkedéseket is be kellene véleményem szerint vonni, célszerűnek tartom együtt tárgyalni a két kérdést.

Az erdőtörvénytervezet indokolása igen helyesen állapítja meg, hogy a régi erdőtörvény idevágó intézkedéseinek végrehajtását az érdekeltség megállapításának nehézségei erősen gátolták-

Megállapítja azt is, hogy legtöbb esetben nem a mostani birtokos gazdálkodása okozta az elkopárosulást.

Igen helyesen rámutat arra, hogy az „érdekeltségek“ bevonása esetén a várható hasznokból is részeltetni kellene az érdekelteket.

Ezért azután nem talál más utat, mint a tulajdonos kötelezését, míg az állam részéről esetenként mérlegelendő támogatást helyez kilátásba.

Ugyanerre az álláspontra helyezkedik az Alföld fásításáról szóló törvény is.

Véleményem szerint az álláspont nem helyes.

Úgy a kopárok befásítása, mint az Alföld fásítása elsőrendű, országos közérdek.

Hiszen ha nem volna az, nem lehetne és nem is kellene észszerűen beleavatkoznia az államhatalomnak.

Igen kevés, elenyészően csekély számú esetet kivéve nem a mostani birtokos gazdálkodása vagy egyéb ténykedései az okai annak, hogy az erdősítés vagy más módon való talajkötés szükségé felmerült.

Igen jól tudjuk, hogy az ilyen erdősítések igen ritkán nevezhetők „jól jövedelmező“ befektetésnek; de még ha azok is, tényleges jövedelmezőségük csak évtizedek múlva következik be, amelyik időpontig csak gondot, költséget, áldozatot jelent az erdő fentartása.

Igazságos és méltányos dolog-e ilyen esetben a közérdekű intézkedés minden terhét, vagy azoknak túlnyomó részét egyes fizikai vagy jogi személyekre hárítani?

Igen helyesen mutat rá az indokolás, hogy az ilyen ingatlanok helyes vagy helytelen kezelése sokszor igen távoleső területek hasznát is jelentékenyen befolyásolja.

Maga a helyhez kötött birtokos már áldozatot hoz azzal is, hogy a birtoka felett való szabad rendelkezésben korlátozva van, hogy a terület használatától hosszú időre teljesen elesik.

Lehet-e jogosan követelni tőle, hogy a köz érdekében esetleg súlyos terheket vállaljon, amelyeknek közvetett hasznáiban mások nemcsak részesednek, de igen sok esetben éppen ezeknek a közvetett hasznoknak az elérése lesz a főcél?

Véleményem szerint nem.

Véleményem szerint a törvénynek nem kilátásba kell helyezni különféle állami támogatásokat, de pontosan meg kell

határozni azokat a szolgáltatásokat, amiket az állam nyújtani köteles.

A javaslat által tervbe vett „kedvezmények“ egyáltalán nem elegendők.

Az adómentességet úgy a javaslat (427. §.), mint az Alföld-fásítási törvény biztosítja, csak hogy míg az utóbbi az első főhasználatig, a javaslat csak addig, amíg a véderdő vagy kopárterület jövedelmet egyáltalán nem nyújt.

Az erdősítési anyag (csemeték) szolgáltatásánál viszont a tervezet liberálisabb, illetőleg bőkezűbb, mint az Alföld-fásítási törvény, mert 10 éven belül mindenkinek, azontúl már csak a „kedvezőtlen anyagi helyzetben levő“ birtokosoknak adja ingyen a csemetét s az ingyenes vasuti szállítás kedvezményét csak az utóbbiak részére biztosítja.

Vajjon hol lesz ennek a „kedvezőtlen anyagi helyzet“nek a határa?

Annál lényegesebb ez a kérdés, mert a „kedvező anyagi helyzetben“ levő birtokos még a kopárfásítás érdekében mások birtokán végzendő munkálatok költségeit és az ebből folyó kártalanításokat is viselni köteles.

Az ilyen költségek viselését, előlegezését stb. az Országos Erdei Alapra hárítja a javaslat, ennek a megfelelő javadalmaszásáról azonban nem gondoskodik imperatively.

Ezzel a segítséggel a kopár területeink hosszú évtizedek múlva sem alakulnak át erdővé.

Az 1926. évi hivatalos jelentés szerint az összeírt kopárok területe 46.229 kat. hold. Véleményem szerint ennél sokkal több, csak hogy a tényleges kopár-területek jó részét nem lehetett az erdőtörvény alapján az összeírásba bevonni.

Ebből a pótlások tényleg beerdősítendő hányadának be tudásával be kell még ezután erdősíteni 33.264.65 kat. holdat.

Az 1924—1926. években átlag beerdősítettek évente 650 kat. holdat.

Kereken 51 esztendő kell tehát az eddigi tempóban kopár területeink befásításához.

Lehet eddig várni?

Maga a kormányzat is belátta, hogy nem lehet s ennek a következményeképpen — mint az E. L. is hozta — ez évben már

1,000.000 P-t állított be erre a célra a jövő évi költségvetésbe.

Maga a hivatalos program tudtommal közzétéve nem lett s így a továbbiaknál csak az E. L. említett cikkében foglaltakra támaszkodhatom.

A tervezet hiányos ott, ahol a kamatmentesen előlegezendő költségek megtérítését már az erdősítést követő évtől kívánja megkezdeni.

Először is a terület még csak évtizedek mulva fog jövedelmet hajtani.

Igaz ugyan, hogy a kopárok jó része ma semmi jövedelmet nem nyújt, de kérdés, milyen lesz az első erdő hozadéka s ezenkívül ezt a hozadékot az állam már egyéb közszolgáltatással (adók stb.) is meg fogja terhelni.

Az Alföldön pedig a tulajdonos el fog esni a területek használatától hosszú időre. Mivel pedig ezeket a területeket üzemterv szerint kell kezelni, a felhalmozódó készletek rendes hozadéka aligha lesz nagyobb a területek mezőgazdaságilag elérhető jövedelménél. A közbeeső hasznokat tehát a birtokos elveszíti.

A kamatokról nem is beszélek.

Ezzel szemben az állam, illetőleg a közérdek állandóan élvezni fogja a beruházások hasznait.

Ha pénzügyileg állítom fel a mérleget, ezeket az előlegeket csak az első főhasználat idején lehet visszakövetelni s csak ott, és olyan mértékben, ahol és amilyen mértékben a terület a beerdősítés következtében nagyobb jövedelmet nyújt, mint amennyit beerdősítetlen állapotban nyújtott.

S mi történik végül akkor, ha az erdősítés időközben elemi csapás, rovarkár vagy egyéb okok következtében elpusztul?

Összegezve tehát a felhozottakat, véleményem szerint az állam által kötelezőleg nyújtandó támogatás a következő volna:

1. A kijelölés és tervkészítés díjtalan elvégzése és a nagyobb műszaki munkák költségeinek az állam által való viselése.

2. A szükséges erdősítési anyag (csemete, mag) díjtalan átengedése a munka színhelyéhez legközelebb eső vasútállomáson.

3. Az állami és egyéb adók, valamint az esetleges erdőkezelési és őrzési járulékok elengedése az első főhasználat idejéig.

4. Az összes többi költségek kamatmentes előlegezése azal, hogy ezek csak az első főhasználat idejétől kezdődő részletekben térítendőek vissza, de csak abban az esetben, ha az ingatlan beerdősítve nagyobb jövedelmet nyújt, mint amilyent erdősítetlen állapotban nyújtott s a fizetendő törlesztési részlet nem lehet nagyobb a jövedelemöbbllet felénél. Amennyiben pedig az erdő időközben hibáján kívül elpusztul, az összes költségek elengedése.

5. A törvény keretében való kötelező gondoskodás arról, hogy az állami költségvetésbe e célra évről-évre megfelelő összeget állítsanak be.

Ami a végrehajtás módozatait, továbbá a községek és a szomszéd birtokosok hozzájárulását illeti, ezek annyira részletkérdések, hogy csak a részletes tárgyalás során lehet rájuk kitérni.

Kiemelendőnek tartom még itt, hogy végső eszköz gyanánt úgy a tervezet, mint az Alföld-fásítási törvény is megengedik a kisajátítást s annak elrendelését itt is az adminisztratív hatóság, a F. M. hatáskörébe utalják.

Itt újból rá kell mutatnunk arra, hogy a kopárok fásításának, az alföldi erdők telepítésének problémáját az államrendészeti adminisztráció teljes átszervezése nélkül lehetetlen megoldani.

A mai keretek mellett lehetetlen ezt a terhes és sok körültekintést igénylő munkát is a már amúgyis túlterhelt tiszti személyzetre hárítani.

De a tiszti személyzetre háruló felvétel, tervezés és irányítás kérdésén kívül meg kell oldani a gyakorlati tudást és megbízhatóságot igénylő munkavezetés kérdését is, mivel enélkül a munka és költség jelentős része kárba fog veszni.

Ez pedig a műszaki segédszolgálat államosítása nélkül alig lehetséges.

Ezek után térjünk át az „Erdőrendészetről“ szóló ötödik címre, mint amelyik a fentartás kérdésével a legszorosabb összefüggésben van.

Az általános kérdések tárgyalásánál bennünket leginkább a címnek az I. fejezete érdekel, amelyek „Az erdőrendészeti hatóságokról és a jogorvoslatokról“ szól s csupán a II. fejezetnek a minősítésre vonatkozó rendelkezéseire kell még kitérnünk, a többi kérdés a részletes tárgyalás sorára maradhat.

Az eddigi törvényes rendelkezésektől az I. fejezet lényegében csak annyiban tér el, hogy az erdőrendészeti hatóságok közé már az új közigazgatási törvény alapján szervezendő járási bizottságokat is beállítja, másrésztől némileg módosítja a F. M. részére fentartott intézkedések terjedelmét.

Végso fórum mindenütt a F. M. s csupán az erdők védelmével és az erdei termékek szállításával kapcsolatos néhány kérdésben ad helyet a Közigazgatási bírósághoz intézendő panaszoknak.

Ez a része a rendelkezéseknek, az, amit nem tudok teljes megnyugvással elfogadni.

A tervezet maga is már sokkal mélyebb belenyúlást biztosít a magánjogba. Itt vannak a kisajátítás különféle esetei. De az üzemterv hatósági jóváhagyása is az újabb időkben olyan magyarázatot nyert, illetve oly módon került alkalmazásba, amely alkalmazás a korlátolt forgalmú ingatlanok használatát, jövedelmezőségét a jelenlegi használók rovására igen hátrányosan befolyásolta.

Kétségtelen, hogy az intézkedések tervezőit és végrehajtóit tisztán a közérdekű cél vezette.

Az intézkedések azonban messze túl mentek azon a határon, amellyel a közérdeket meg lehetett volna védeni s amely mellett a jelenlegi birtokos anyagi érdekei is megfelelő méltányos elbánásban részesültek volna.

Itt van például a vágásfordulóknak a legutolsó évtizedben erőszakosan és túlzott mértékben történt felemelése. Vagy egyes fanemeknek és gazdálkodási módoknak indexre helyezése.

Voltak esetek, amikor a vágásfordulóknak majdnem a kétszeresre való felemelése az erdőbirtokos addigi *nyers bevételeit* majdnem a felére, vagy még ennél is kevesebbre csökkentette, anélkül, hogy ezzel kapcsolatban az állandó jellegű kiadások csak egy fillérrel is apadtak volna.

Végeredményében tehát az erdő jövedelmezőségét rendeltileg $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ részre, sőt egyes estekben nullára szállította le a rendelkezés.

Pedig sem az erdőben fekvő tőkék konzerválása, sem a talaj és állomány védelme céljából nem volt feltétlen szükség ilyen beavatkozásra.

S ez a lehetőség mindaddig fennáll, amíg ezeknek a kérdéseknek a végleges eldöntése tisztán adminisztratív szerveken fordul meg.

Sőt a lehetőség még növekedni fog, ha a rendszeres gazdálkodási kényszert, amire pedig feltétlenül szükség van, az összes magánerdőkre kiterjesztjük.

Bár névleg a miniszter, tényleg az illető szakreferens vagy osztályvezeető kezébe van így az egész erdőgazdaság sorsa letéve, mert hiszen igen jól tudjuk, hogy ezek az elsőrendű gazdasági kérdések, mint tisztán szakkérdések, majdnem sohasem kerülnek a miniszter elé.

Ugyanez áll a kisajátítás kérdésére nézve is.

Kétségtelen, hogy erre a rendelkezésre, mint végső eszközre, a tervezetben megszabott esetekben szükség lehet és szükség is lesz.

Tény az is, hogy a kisajátítás engedélyezése, illetőleg elrendelése más esetekben (vasutak, utak építése, folyók szabályozása, városrendezés, fontosabb középítkezések) is az adminisztratív hatóság hatáskörébe tartozik.

Csakhogy a tervezetben foglalt kisajátítások nagy része lényegesen eltér az említett egyéb kisajátításoktól.

Az egyéb kisajátításoknál a cél bizonyos műépítmények létesítése, ami az igénybevételt már természeténél fogva erősen korlátozza.

Maga az építkező is arra törekszik, hogy felesleges kisajátítással az építkezést ne drágítsa.

Az igénybevétel csak igen ritka esetben terjed ki az egész ingatlanra.

Az igénybevett részeket a kisajátítás után egészen más célra használják, mint eddigi rendeltetésük volt és pedig olyan célra, amelynek az eddigi tulajdonos birtokában meg nem felelhet, vagy legalább is neki jövedelmet nem nyújthat.

Végül a kisajátító által a kisajátított területen emelendő létesítmények rendszerint sokszorososan nagyobb értéket képviselnek a kisajátított ingatlanok értékénél.

Az erdőtörvény-tervezetben tárgyalt és Alföld-fásítási törvényben foglalt kisajátítások közül ezek az előfeltételek csupán az erdei szállító eszközök és a kopárfásításnál felmerülő egyes építmények létesítéséhez szükséges területekre vonatkozólag állanak fenn.

A többi esetekben a kisajátítás legtöbbszörre vagy nagyobb területekre vagy az egész birtokra fog kiterjedni.

A kisajátított ingatlan rendeltetése, használati módja nem változik s ugyanannak a célnak megfelelhet az eredeti tulajdonos kezén is. Az új tulajdonos által teljesítendő beruházások csak igen ritkán közelítik meg a talaj értékét.

A kisajátítás célja legtöbbszörre kifejezetten a tulajdonosváltozás, még pedig néha büntetés formájában s a tervezet értelmében az volna jogosult a kisajátítást elrendelni, aki a kisajátítás után az ingatlan használata és hasznai felett rendelkezni fog.

Azt hiszem a tulajdonjogba ilyen mélyen való beavatkozást nem lehet teljes megnyugvással adminisztratív, politikai fórumra bízni.

Véleményem szerint szükség lenne egy olyan, a bírói függetlenség minden kellékével felruházott fórumra, amely ezekben a kérdésekben a döntő szót kimondaná.

Mivel pedig a kérdések túlnyomó részének elbírálásához feltétlen szakértelemre van szükség, ennek a fórumnak vagy tisztán, vagy legalább olyan mértékben kellene szakemberekből állnia, hogy a döntés feltétlenül ezeknek a kezében legyen.

A birtokosok életbevágó kérdéseinek eldöntéséről lévén szó, annak sem látnám akadályát, hogy a személyzet fele a birtokosok által előterjesztett s megfelelő gyakorlati szolgáltatást felmutatni tudó szakemberek közül neveztessek ki.

A másik kérdés, amit innen tárgyalnunk kell, a szakértői erdőtisztai minősítés kérdése.

Az első kifogás, amit a tervezet rendelkezései ellen emelni lehet, hogy a magyar állampogárságot, amibe természetesen a megszállott területi illetőségek is be kell számítani, nem

írja elő az okleveles erdőmérnöki kellekek között. Módosításra szorul a főiskolai rendszer megváltoztatása folytán a képesítésre vonatkozó rendelkezés is (322. §).

A másik hiba — véleményem szerint az, hogy az erdőtiszti eskü letételét a nem kötött forgalmú birtokokon nem szakképzett egyének részére is lehetővé kívánja tenni.

Már a szakértői kezelés kérdésénél rámutattam arra, mennyivel inkább szükséges és indokolt itt a szakértő kezelés megkövetelése, mint más gazdasági ágaknál.

Vegyük még hozzá, hogy az eskü szövege szerint a törvények és rendeletek betartására s törvényellenes cselekedetek meggátolására is kötelezettséget vállal az erdőtiszt.

Már pedig a törvény által az erdőtiszti hatáskörbe utalt teendők jórésze feltétlen szakértelmet kíván s azok jórészét a mérnöki rendtartás a fentartot munkakörbe utalja.

Végül maga a tervezet is kiköti, hogy az illető a „feladatának teljesítéséhez szükséges gyakorlati ismeretek birtokában“ legyen.

Ki fogja ezt elbírálni?

Véleményem szerint a védelmi szolgálat ellátásánál meg lehet és meg kell adni a megfelelő kedvezményeket a magánbirtoknak, de a tiszti szolgálat kellekét képező eskü letételét másnak, mint teljes képesítésű magyar szakembernek megengedni nem lehet.

A másik hiánya itt a tervezetnek az, hogy a korlátolt forgalmú birtokokra vonatkozólag semminő rendelkezést nem tartalmaz arra az esetre, ha a tulajdonos maga képesített erdőmérnök. Már pedig bizonyos birtoknagyságon alul, ahol a teendőket egy erdőtiszt is elláthatja, azt hiszem, kifejezetten is biztosítani kell ezt a jogot a szakképzett birtokos részére.

Ezek után áttérhetünk „az erdei termékek szállításáról“ szóló harmadik cím tárgyalására.

A cím két fejezete külön-külön tárgyalja a szárazon és a vizen való szállítás feltételeit és módozatait.

Mindkét fejezet teljesen az 1879. évi XXXI. t.-c. idevágó és a gyakorlatban is bevált alapelvein épült fel s a módosítások majdnem mind olyanok, amelyeket maga a gyakorlati élet vetett fel és tett szükségessé.

A vasutak, siklók, sodronykötélpályák létesítésére vonatkozó és más törvényekben tárgyalt feltételeket és eljárásokat a tervezet nem érinti.

Itt csupán néhány fontos változtatásról kell megemlékezni.

Az első, feltétlenül hiányt pótló rendelkezése a tervezetnek az, hogy az igénybevételi jogot a tulajdonképeni szállítási eszközökhöz szükséges területen kívül az átrakódáshoz, tutajfűráshoz, kavics-, kő- és homoktermeléshez, felesleges anyagok lerakásához stb. szükséges területekre is kiterjeszti.

A 180. és 205. §-ok eme rendelkezéseinek szükséges és előnyös volta kétségtelen.

A másik az a rendelkezés, amelyik az engedélyeket — kártalanítás mellett való használat esetén — 10 éves határidőhöz köti, míg 10 évet meghaladó használat esetén a kisajátítást írja elő és biztosítja

Ennek az előnyös volta is kétségtelen.

Egyáltalán nem szerencsés azonban a 172. §-ban tervezett módosítás, amelyik az átszállítás feltételül az előző törvényben előírt jelentékenyen nagyobb költséggel való más irányú szállítás helyett azt a kitévelt állítja be, hogy a szállító az erdei termékeket a kért engedély megadása nélkül „csak aránytalanul csekély haszonnal szállíthatná el rendeltetési helyükre“ s a következő bekezdésben az aránytalanul csekély hasznot úgy írja körül: „ha az az engedély megadása esetében elérhető haszonnak felén alul marad“.

Ez a kikötés azt igazolja, hogy itt tisztára a vállalati termelés lebegett a tervező szemei előtt, ahol az „elérhető haszon fele“ az értéknek 10%-án rendszerint alul marad.

Ezzel szemben a házilag termelő erdőbirtokosnál a tőár lesz az elérhető haszon!

Lehet-e a termelő birtokost elütni az átszállítás jogától, ha egy magánbirtok vagy magánút használata nélkül a tőár felétől elesik?

Bizonyára nem. Ez a rendelkezés tehát vagy törlendő, vagy módosítandó.

Ha már épen bizonyos határérték megállapítása szüksé-

ges, ezt a szállítandó termék értékének néhány százalékában kellene megszabni.

Véleményem szerint azonban erre sincs szükség, mert csekély különbség esetén az eljárás hosszadalmas, költséges és kellemetlen volta fogja a szállítót a kérelem előterjesztésétől visszatartani.

Az erdei kihágásokról szóló hatodik cím beosztása és rendelkezései jelentékenyen eltérnek a régi törvényétől.

A kihágásoknak közigazgatási, illetőleg rendőri büntető-bírósági elbírálását fenntartja a javaslat s ezenkívül keresztülvitte a tervező mindazokat a változtatásokat, amiket a rendőri büntető bíraskodásra vonatkozó időközben életbeléptetett törvényes intézkedések tettek szükségessé.

A kihágások értékhatárát az eddigi 60 koronáról 160 koronára emelte fel.

Teljes részletességgel írja körül a javaslat azokat a körülményeket, amelyek a kihágást esetleg ezen az értékhatáron alul is lopásnak vagy büntettnek minősítik. A büntető eljárást azonban ezekre az esetekre vonatkozólag természetszerűleg nem érintheti, mert hiszen ez az általános büntetőtörvénykönyvvel függ a legteljesebb mértékben össze.

Egyébként a változtatások túlnyomórészben részletkérdések, amikkel az általános tárgyalás során nem lehet foglalkozni.

Ugyanez áll a VII. és VIII. címre, vagyis „Az erdészeti alapokról és letétekről“ szóló intézkedésekről, valamint a „Vegetatív átmeneti rendelkezések, záróhatározatok“ ról szóló fejezetekre is.

Szándékosan hagytam legutoljára a negyedik címet, mert ennek „az erdőbirtokosságokról“ szóló rendelkezései csak igen kevés szervi összefüggésben állnak a tervezet többi részével.

A szervezkedésre vonatkozólag megismétli és némileg kiegészíti az 1898. évi XIX. t.-c. idevágó rendelkezéseit, itt azonban lényegbeli eltérés nincs.

Sokkal fontosabb már a tervezetnek az a rendelkezése, amely a birtokosságot jogi személyé minősíti s bizonyos ese-

tekben a közös vagyon állagával való rendelkezésre is felhatalmazza..

Kétségtelen, hogy erre a rendelkezésre szükség volt, mert nemcsak az eddigi jogbizonytalanságot szünteti meg, de mozgékonyabbá, akció- és életképesebbé teszi a birtokosságot.

A minősített többség kikötése és a szigorított felügyelet pedig a jogos magánérdek védelmét is biztosítani látszanak.

Teljesen újak a tervezetnek azok az intézkedései, amelyek a birtokosságnak az erdőn kívül álló és az 1913. évi X. t.-c. (a legeltető társulatokról) hatálya alá nem tartozó ingó és ingatlan vagyonát is bevonják a törvény hatálya alá, az eladandó arányrészekre az államnak, községnek és az erdőbirtokosságnak elővételi jogot biztosítanak s végül az állami kezelésbe vett erdőknél a teljes vagyonfelügyeletet az erdészeti adminisztrációra, a többi birtokossági erdőknél pedig az erdőrendészeti hatóságra hárítják, erdőrendészeti eljárásra utalva még a birtokossági alkalmazottak köteleességmulasztásának megtorlását is.

Kétségtelenül jóindulatú, közérdekű intézkedések; s tán a gyakorlati keresztülvitel is amellet szól, hogy az erdőbirtokosságok összes ügyeit ugyanaz az egy fórum intézze; véleményem szerint azonban ezt a megterhelést az államerdészeti adminisztráció nem bírja ma el s működését a beavatkozásnak ez a módja nem fogja rokonszenvenné tenni.

A magam részéről a vagyonfelügyeleti dolgokat —, mint amelyek az erdőgazdasági érdekekkel sokkal kevésbé függnek össze—, szívesebben látnám tisztán a közigazgatási hatóságok kezében.

Túlmerevnek tartom a törvénynek azokat az intézkedéseit, amelyekkel a termelt vagy termelendő anyagok eladásának feltételeit és módozatait megköti. (l. 275. §.)

Véleményem szerint ezek a rendelkezések nemcsak hosszadalmassá teszik az eljárást, de már termelt, romlandó anyagok eladásánál igen sokszor jelentős károkat is okozhatnak.

Végül igen súlyosnak tartom a 280. §. rendelkezését, amelyik a kivetett járulékokért a tagot személyesen teszi felelőssé s nemcsak az arányrészt terheli vele, mint dologi teherrel. (282. §.)

Ennek a rendelkezésnek az alapján, mivel a 282. §. értelmében a járulékokat közadók módjára kell behajtani, el fogják árverezni a birtokossági tag ingóit azért, hogy tehermentesen megmaradjon a közösségbeli arányrésze.

Mivel az ilyen nemfizetés rendszerint ugyanazoknál az egyéneknél szokott előfordulni, véleményem szerint célszerűbb volna az ilyeneknél mindjárt az arányrészt árverezni. Így egyrészről lassan a község vagy a birtokosság kezére lehetne juttatni a legrenitensebb elemek arányrészeit, másrészről el lehetne kerülni azt, hogy a közösségből kifolyólag felmerült tartozások fejében a részes fél egyéb vagyonát vonják végrehajtás alá.

Ezt az eljárást annál is indokoltabbnak tartanám, mert hiszen az indokolás maga is elismeri, hogy a közös erdőben való részesség korántsem olyan vitális érdeke a kisembernek, mint pl. a legelőbirtokossági arányrész megtartása.

Az államnak ilyen közösségekbe való bevonulását egyáltalán nem tartom célszerűnek, mert ez megint csak arra vezetne, hogy az állam, mint részes tag képviselőjében eljáró és gyakran fellebbező erdőgondnokot meggyűlöljék.

Egyébként a tervezet az 1913. évi X. t.-c.-nek sok intézkedését veszi át.

Ezeknek, valamint a részleteknek a bírálatát teljesen azoknak a kartársaknak kívánom hagyni, akik a birtokossági adminisztráció terén megfelelő gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek.

Ezeket tartottam szükségesnek a törvénytervezet általános tárgyalásához felhozni, mert a részletes rendelkezések kérdése, ha a most tárgyalt elvek tekintetében megállapodás jött létre, már sokkal könnyebben lesz elintézhető.

Végül egy általános megjegyzést.

Az a rendkívül aprólékos részletesség, amivel a tervező minden félreértést vagy hiányosságot el akart kerülni, azt eredményezte, hogy a törvénybe kerültek be olyan intézkedések is, amelyek teljesen a végrehajtási utasításba valók.

Bár ezeket a tervezetből már csak a törvény könnyebb kezelése céljából is ki kell hagyni, semmit sem vonnak le ezek a tervezőnek abból a nagy érdeméből, hogy a javaslattal együt-

tal majdnem az egész végrehajtási utasítást is elkészítette.

Lehetetlennek tartom ezért a javaslat méltatását és bírálatát úgy lezárni, hogy ne adózzunk a legnagyobb elismeréssel annak a határt nem ismerő ügybuzgalomnak, az odaadó munkásságnak, a lángoló szakmaszeretetnek, ami különösen az indokolásnak minden sorából kitűnik.

Mélyenszántó lángelméje minden kiválóságával, a szigorú kritikus éles érzékével vette bonckés alá eddigi törvénykezésünk hiányait s a közönzetenlen szolgálatában eltöltött hosszú, munkás életének értékes és gazdag tapasztalatain kívül az erdők, a magyar erdők iránt érzett mélységes szeretettel iparkodott az igen helyesen megállapított hibákat kiigazítani.

Hogy a javaslat intézkedései mai kívánalmainknak már nem felelnek meg, ennek okát egyrészt bizonyos magánjogi kérdések túlságosan aggódo kezelésében, másrészt az erdei legeltetés túlzott értékelésében, végül azokban a mélyreható változásokban kell keresnünk, amelyeken azóta nemcsak a magyar erdészet, de egész közgazdaságunk és törvénykezésünk is átment.

Ezért — szerény véleményem szerint — az Egyesület nem zárhatja le a javaslat tárgyalását úgy, hogy méltó emléket ne állítson azoknak az elévülhetetlen érdemeknek, amelyeket volt alelnöke ezzel az alapvető, az összes részleteket felölelő munkájával az új erdőtörvény előkészítése körül szerzett.

Végül rá kell még térnem a Bogyay Gyula és Mózs Ferenc tagtársaknak a törvénytervezettel kapcsolatos és nekem megküldött indítványaira is.

A Bogyay Gyula indítványának első pontja a törvény tárgyalásba vételével eselik, mert hiszen alig képzelhető ma már el, hogy a törvény előkészítésébe a Miniszter Úr az egyesületet be ne vonná.

Az indítvány második pontja körülbelül azonos a Mózs Ferenc indítványával, amennyiben a nem szakértő, nem képesített és külföldi honos egyének alkalmazását kívánja lehetlenné tenni.

A kérdés véleményem szerint is igen fontos s a javaslat idevágó részeinek tárgyalásánál ezekre a kérdésekre részletesen kitértem.

Végül a Bogyay-féle indítvány III. pontját kétfelé kell osztanom.

Az elkopárosodott területek kisajátítására a törvénytervezet módot nyújt s ezt az általános tárgyalás keretébe be is vontam.

A külön balatoni erdőhivatal felállítása már szervezési részletkérdés, amivel a törvényben magában foglalkozni nem lehet.

Véleményem szerint is célszerű volna ezeket a kérdéseket a Balaton közvetlen környékén egységes irányítás alá fogni és semmi akadályát nem látom annak, hogy ebben az irányban az egyesület megfelelő időben külön felterjesztéssel éljen.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Kivonat

*az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának
Budapesten 1928. évi június hó 23-án tartott rendes ülése
jegyzőkönyvéből.*

Az elnökség tagjainak akadályoztatása következtében az ülést *Schmidt* Károly vál. tag vezette.

1. Elnök bejelenti nemeskéri *Kiss* Pál földbirtokos, nyug. földművelésügyi államtitkár, vál. tag halálát. Az igazg. választmány ezt részvételteljes kegyelettel veszi tudomásul és a boldogult emlékét jegyzőkönyvben örökíti meg.

2. Elnök megemlékszik dr. *Tuzson* Jánosnak előző napon a zalamegyei bükkösök pusztulásáról az egyesületben tartott előadásáról, melyért az igazg. választmány előadónak őszinte köszönetet szavaz.

3. Titkár előterjeszti az egyesület anyagi helyzetének javítása ügyében kiküldött bizottság jelentését és *Róth* Gyula vál. tag írásbeli véleményét.

A bizottság javaslata oda terjed, hogy

a) a mostani tagdíjak különbeni érintetlenül hagyása mellett az 1926 július 1. után magasabb illetményekkel nyugdíjazott tisztviselők tagdíja az általános mértékre emeltessék (12 P helyett 20 P);

b) magasabb államsegély kéressék az Erdészeti Lapok részére;

c) a régi alapító tagok alapítványaik újbóli befizetésére kéressenek fel, illetőleg új alapító tagok gyűjtessenek. Az ala-